

Norrtälje Elitkapell:

"Musiken måste åter bli dansmusik"

○ Norrtälje Elitkapell består av (fr. v.): Jan (nyckelharpa), Mats (klarinett, fiol), Thomas (fiol, sång), Peter (nyckelharpa, fiol) och Gunilla (tramporgel, fiolt, cello, piano, dragspel, piano, sång), Sven (gitarr, dragspel), Sten (munspel), Per (bas, klarinett), och Mats som saknar på bilden.

□ □ En himmelsblå dag i augusti svingade vi våra 70-kort och svängde över med bussen till Norrtälje. Restaurang Lustgården skulle bjuda på Norrtälje Elitkapell i sin trädgård på kvällen, och RÖDLUVAN skulle få en pratstund med några ur kapellet under eftermiddagen.

Sven Fredriksson mötte upp med Saaben vid busstationen och körde oss till familjen Andersson. På Mats och Gunillas balkong avnjöt vi så sol, saft, soppa och samtal om uppländsk folkmusik — varför, vad och varthän.

□ Sven: Vi tre har alla börjat med annan musik än folkmusik. Jag inledde med pianotantslektioner, sedan blev det gitarr och amerikanska "folksånger" och därefter spelade jag pop i flera år. Det var i samband med de första musikfesterna i Norrtälje som jag kom i kontakt med folk, som spelade folkmusik. Några behövde en gitarrist och så var jag såld.

Mats: Jag startade som tramporgelvirtuos. Först trampade jag bara, men vid tio års ålder började jag spela på riktigt. Jag fick gå i lära hos en storbonde, som var snitsare på operettmelodier. Dem spelade jag på familjens tramporgel. Jag fick lära om helt, när vi flyttat in till Stora Världen: Björklinge.

När jag var 18 tog jag organistexamen och började jobba på kommunala musikskolan. Där fanns inga blåsare, så jag började även lära mig trombon, trumpet, klarinett och tuba. Man låg en sida före ungarna.

1964 kom jag in på musikskolan i Ingesund utanför Arvika för att bli musikpedagog.

Gunilla: När jag var liten hade mamma och syskonen sköna musikstunder runt pianot hemma, och jag började själv spela piano i

sexårsåldern. Senare startade jag med blockflöjt och spelade gammal musik, renässans och barock. På Ingesund tog jag upp tvärflöjt. Jag höll uteslutande på med

○ I vår musik kan man använda vilka instrument som helst, menar Gunilla i Norrtälje Elitkapell.

klassisk musik tills jag träffade Mats, som gick i min grupp, och det så småningom sa klick. Då kom jag i kontakt med hans familj i Björklinge, där den folkliga traditionen delvis levde kvar.

Tanterna satt och pratade och drack kaffe medan karlarna spelade. Låtarna gick i alla fall in i huvudet, men det dröjde länge innan jag vågade ta fram flöjten.

Jag skulle gärna jobba seriöst

med tvärflöjt. Folkmusiken är inte allt för mig, det är bara en liten del av all musik, som jag tycker om och vill hålla på med.

Mats: För min del hamnade jag på en spelmansstämma av misstag en gång i början av 60-talet. Där hörde jag Viksta-Lasse och fick stora kicken. Jag hörde direkt att det var någonting extra. Jag köpte nothäftet med låtar och började spela fiol. Det lät för sorgligt. Men jag gick ner till spelmanen Edvin Lager och spelade upp. Njaaa, sa han, det ska nog låta så här...

Oj, så friskt det lät! Men själv hamnade jag på en ruten institution, Kungliga Musikaliska Akademien. Musiklärlarlinjen, som jag gick samtidigt med klarinettistlinjen, var helt verklighetsfrämmande. Det fanns ingen som helst förbindelse mellan den anstalt, som utbildade lärarna, och den verklighet där de sen skulle jobba. Man såg inte stranden ens. Man går tre år och ska bli så utsökt duktig på att spela instrument och dirigera, greja och fixa. Det fjärde året skickas man ut utan några som helst skyddsnät till någon högstadieskola i Hagsätra, där eleverna har halva mopederna med sig in i musiksalen.

□ Du som är akademiskt utbildad musikdirektör och dessutom har jobbat som studierektor i Kommunala Musikskolan, hur kan du hålla på med folkmusik, en så enkel musikform? Du borde väl kunna arbeta med "finare" musik?

Mats: Vad är enkel musik? Det tar väldigt lång tid att lära sig spela poiska. De flesta lär sig det aldrig, vill jag påstå. Polskan ska spelas

så det går häftigt bra att dansa efter.

□ VAD SKA KLÄPARNA GÖRA?

Gunilla: Men alla vi kläpare då som aldrig kan lära oss det. Vad ska vi på en nyckelharpa eller fiol att göra?

Mats: Det är det som också är det fantastiska, att alla kan få vara med och lira i stor grupp och tycka att det är roligt. Men ur alla dessa kommer det naturligtvis fram några som är bättre och några som är ännu bättre.

Sven: Du måste berätta om ditt stora seriösa projekt från i höstas, Mats.

Mats: Jo, då satte jag upp Gabriel Faurés Requiem. Min dröm tog fem år att genomföra. Vi skrapade ihop en amatörkör på 110 pers och en orkester på 40. 90% av kören läste inte noter, så jag lärde mig hela partituret utantill. Vi repade hela hösten och gav sen två fullsatta konserter för 1000 personer. Folk ville bara inte sluta träffas efteråt.

□ Skulle det gå att göra något liknande på folkligt material?

Mats: Det gäller att hitta material, som är meningsfullt för alla som är med. Det finns inget färdigt svenskt material för då blir det Hugo Alfvén eller liknande. Och det är ju inte folkmusik för fem öre.

□ Vad är det då?

Mats: Han har lånat tjugiga melodier och orkestrerat dem. Och han var världsmästare på orkestrering. Det blir enormt raffinerat.

Men om man lyssnar på Djävulspolskan i Dalarapsodin tex och sedan hör Pål Ollie spela samma låt, så hittar man inga beröringspunkter.

Det blir svårt med folklig kultur med stor besättning. De flesta svenska seriösa tonsättare har lyckats få till det smäktande och vackert, men det blir aldrig draget. Öset försvinner i allt det tjusiga, och det tappas oftast bort i spelmanslagen också.

Gunilla: Jag har ibland, när jag har hört ett par fina fiolspelmän, oroat mig över att vi kanske också förstör folkmusiken med vår bas och andra nya instrument. Folk får inte höra det genuina spelet med alla nyanser och utsmyckningar.

Sven: Men i det här gänget blandar vi ju det lilla formatet med det stora öset. När Janne och Puma ensamma spelar harpa tex eller när Thomas och Stene kör ihop, då kan det inte bli mer traditionsenligt. Och om vi skulle ösa på varje låt, blev det ändå inget drag. Alla nyanser skulle försvinna.

Mats: Det är viktigt för mig att man kan använda en massa olika instrument. Det har varit så puritanskt och stelbent i den etablerade svenska folkmusikrörelsen. Nu när det luckras upp, dyker det upp jätteduktiga gamla traditionsbärare, som alltid har funnits, men som inte vågat visa sig. Sven Larsson, Viksta-Lasses bror som är

Forts sid 12

musikspelare är ett praktexempel. Han var ju aldrig med och spelade förr.

● Har ni någon målsättning med den kultur ni för ut? Har ni tänkt igenom vad ni går ut med?

Mats: Vi kan inte föra tillbaka musiken till det gamla bondesamhället, men funktionen som dansmusik kan vi återerövra. Och jag tycker vi har lyckats en smula där.

Sven: Orkestern har inte samlats runt något program eller så. Vi

fungerar väldigt spontant, har inga möten.

● Tror ni att ni kan nå fram till betongtororternas ungdom med er svenska folkmusik? Eller måste man spela rock för dem?

Mats: Det är väl alltid svårt att göra inbrytningar, men vår musik sprider sig.

Sven: Vi lyssnar gärna själva på gamla rock- och bluesartister, men det är inte vår pryl.

Stene: Men det är ju bra om man kan kombinera folkmusik och annan musik. Typ vad Alan

Stivell har gjort i Bretagne eller vad Kebnekäise provade på. Jag diggar gånglåtar även på Kenny Hakanssons elgitarr.

Gunilla: I vår musik kan man använda precis vilka instrument som helst. Det krävs inte så mycket träning och skicklighet för att kunna hänga med och ha kul. Och det finns instrument som inte kostar så mycket.

● Hur ska ni utveckla er egen musik? Blir det mer jazztendenser, nya instrument?

Sven: Jag tror att nästa skiva blir en dansplatta, kanske med

publik.

Stene: Det tror inte jag. Men det beror på vilket betag det blir och vad de tillåter. Jag skulle gärna se, att vi åtminstone på några låtar kunde få till lite moderna arrangemang med elgrejer, trummor och sånt.

— Skriv förresten gärna, att vi tar avstånd från den stämpel av Grus i dojjan, som vi har fått i många recensioner. De kör ju bara öset hela tiden och varierar sig inte. Det gör ändå vi i och med att vi spelar på smågrupper ibland. De tar också upp vilka låtar som helst,

medan vi utgår från den uppländska repertoaren.

Vi har tagit upp tre traditioner: Thomas och jag har lärt oss efter Viksta-Lasse och Sven Larsson, Per Ove och Mats har klarinetttraditionen efter August Frank via bla Curt Tallroth, Puma och Janne har lärt sig av Eric Sahlström respektive Ceylon Wallin och Nisse Nordström.

● Alla: Och dessutom spelade Svenne Eric Clapton-solon i popgruppen Kalles Kaviar.

Slim Lidén